

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

N:r 3. Mars.

Pris 25 öre

OROLIGHETERNA I KINA.

Ovanstående rubrik har, med vissa mellanrum, synts i tidningspressen nästan så långt man minnes tillbaka

anse med sina intressen förenligt att framlägga dem.

Vi tro dock det kan vara av in-

över läget, sammanfattande några av de motiv som förklara kinesernas nu uppflymande främlingshat.

''Syster, skola vi få mera gravar?''

(Ur engelska arbetarkvinnornas tidning The Labour Woman.)

i tiden. På allra sista tiden har den dock varit synlig nästan dagligen.

Morgonbris' läsare torde vara tämligen förtrogna med de yttre konturerna av händelserna, sådana de intresserade stormakterna, officiellt genom sina telegrambyråer,

tresse för våra läsare att bli litet mera orienterade i detta gigantiska händelseförlopp, som försiggår i Kina, byggda på andra informationer och iakttagelser än de ovan berörda.

Vi ge därför här en kort översikt

Likaledes publicera vi å annat ställe, efter en engelsk tidning, en liten översiktskarta över Kina, som kan vara av intresse att studera när tidningspressen förmåler om mera uppseendeväckande händelser i olika delar av det vidsträckta landet.

Vi erinra oss huru främlingshatet, särskilt mot briter, på senare tid häftigt uppblossat i Kina. Alldeles som fallet var i Indien efter krigets slut.

Sedan längre tid tillbaka ha en hel del stormakter, såväl europeiska som utomeuropeiska, innehaft betydande koncessioner i Kina. Dessa koncessioner gävo de främmande innehavarna av desamma oinskränkt rätt, även rent juridiciellt, över respektive områden.

I slutet av förra året blevo brittiska koncessionsinnehavare och andra engelska undersåtar, som vistades i Kina, ganska hotfullt bemötta av s. k. kinesiska horder från de olika, sinsemellan krigande, provinsdelarna i Kina. Följden blev att brittiska trupper, fullt krigsutrustade, i första sändningen som avgått till ett antal av över sexton tusen man detacherades till Kina, närmast Shanghai, för att skydda brittiska undersåtars liv och egendom.

Detta är dock endast en av de senare, mera obetydliga anledningarna till "oroligheterna i Kina". Orsakerna ligga mycket djupare och längre bort i tiden.

England påtvingade Kina det stora "Opiumkriget" under Palmerstons ledning 1840. En handling som säkerligen våra dagars England uppriktigt skäms för, som en av den västerländska kulturens största skamfläckar.

Den då unge Gladstone sade också med rätta: "Ett mera orättfärdigt krig känner jag icke till och har aldrig läst om."

De kinesiska myndigheterna, som i parentes sagt voro synnerligen svaga, önskade hålla Kina stängt för opiumhandeln såsom varande i högsta grad farlig för Kinas land och folk. England åter önskade av ren vinningslystnad sälja detta gift till kineserna. England vann kriget och sina syften och fick i fredstraktaten tillförsäkrat rättigheter, att jämte vissa andra främmande makter erhålla vissa koncessioner för sina anläggningar och verksamhet, enligt senare överenskommelser, så

t. ex. erhöles vissa delar i hamnarna som en sorts frihamnsavdelningar, som endast stod under kontroll av de främmande innehavarna av desamma.

Likaså i de territorialområden som tillerkändes främmande makter, i första hand engelsmännen. Inom alla dylika områden upphörde den kinesiska lagen att gälla. Alla kineser som bodde inom detta koncessionsområde kommo under de främmande innehavarnas makt och lagar. Allting bestämdes av de utländska makthavarna och de infödda blevo fullkomligt rättslösa.

Makten kom att ligga hos de utländska ländernas konsulter; den diplomatiska kåren i Peking, d. v. s. de främmande ambassadörerna och ministrarna, men naturligtvis i första och sista hand hos de kapitalistiska utsugare och inkräktare, som detta gamla, idoga kulturfolk alltid visat så stor foglighet och eftergivenhet för.

För att illustrera betydelsen av dessa koncessioners värden kan nämnas, att bland annat är den mest betydande hamnen i södra och central-Kina, Hongkong, en brittisk kronkoloni. Shanghai är till övervägande delen dominerad av brittiskt inflytande. Även i Hankow och Kanton spela de främmande koncessionerna stor roll.

Det kan naturligtvis ej förnekas, att inte engelsmännen, liksom andra främmande folk, utfört en del goda ting i Kina. Mest har det väl dock gällt att draga nytta av det goda för dem själva. De engelska köpmännen och fabrikanterna ha blivit mycket förmögna på utsugningen av den godmodiga och förnöjsamma kinesiske arbetaren, arbeterskan och ej att förglömma även barnen, som redan vid 5—6 årsåldern få börja med fabriksarbete.

Kina har som känt en enorm befolkning, levande till stor del på svältgränsen. En svag regering, delad och oense. Här var således ett synnerligen gynnsamt och jungfruligt fält för kapitalistisk exploatering i stor och obunden skala. Här

fanns världens billigaste arbetskraft. De kinesiska arbetarna arbeta icke endast för otroligt små löner och en exempellöst lång arbetsdag, utan de ha även visat sig vara de mest skickliga arbetare på olika områden.

Men nu på sistone har det väldiga kinesiska rikets folk börjat vakna till medvetenhet och insikt i vida kretsar, att det kanske kan ha existensberättigande som egen fri nation, utan att utsugas på ett hänsynslöst sätt av *främmande* kapitalisters profitbegär. Och här äro vi framme vid främlingshatets egentliga orsaker, som ej passa så bra i telegrambyråernas censurerade kommuniqueer.

Det har varit många behjärtade män, som sökt väcka sina landsmän bland Kinas folk att tillvarataga dess egna intressen.

Synnerligast bland den studerande ungdomen har under senare år utbrett sig en stark, patriotiskt färgad känsla för hävdandet av Kina som en gammal kulturnation, på ett eget självständigt sätt, som förr, utan främmande inblandning.

Den store ledaren av Kantonområdet, den socialistiske generalen Sun Yat Sen, republikanen, som strävat att skapa ett enigt och målmedvetet Kina, torde böra nämnas i första rummet bland Kinas välgörare, som alla ha till valspråk: Kina åt dess eget folk.

Som socialister måste vi med sympati följa alla folk, som kämpa för det berättigade och självklara syftet att själva inom eget land få rättighet att fritt ordna sitt eget liv, som ett självständigt folk, så länge det ej skadar andra folks allmänmänskligt berättigade rättigheter i samma avseende. V.

"Gör din inre människa starkare och skönare och låt sedan din personlighet spontant stråla ut. Den skall då genom sin godhet och sin styrka verka befruktande på andra. Utan att eftersträva eller direkt vilja det, skall du bliva en uppfostrare och en välgörare."

Ch. B a u d o i n.

"Samhörighetsanden."

På danska utkom för någon tid sedan ett tämligen digert verk, "Fællesaanden. En idealistisk Udviklingslära", av Viggo Cavling, som tager upp till ärlig behandling livets problem, för att egga andra att "öppna ögonen och söka klarhet, helhet, sammanhang". Boken är så intressant och så innehållsrik, att en resumé av den kan ha sitt intresse, och kanske bidra till att den blir läst av svenskar, även om man skall behöva anstränga sig en smula med det danska språket. Många av de synpunkter, författaren hävdar, måste kännetecknas som dristiga hypoteser, men detta hindrar icke, att sannolikheterna äro övervägande; och vad som är det mest utmärkande i boken är den lärdom, författaren säkerligen är i besittning av; därtill kommer att den från början till slut är en beaktansvärd insats för att fylla tidens behov av optimism och idealism. Boken är en hymn till det goda i livet.

Vetenskapen och religionen kämpa om ställningen som det sannaste eller åtminstone troligaste, men ingen av dem kan sägas ha rätt. Religionen har ännu kvar sin livskraft, trots att vetenskapen bevisat dess motsägelser och orimligheter; det kan förklaras med, att religionen tillfredsställer de känslans krav, som finnas hos alla människor, särskilt de mindre intellektuellt utvecklade, medan vetenskapen försöker vara opartiskt undersökande och konstaterande och åstadkomma ett yttre sammanhang enligt orsakslagarna. Människornas känsla reagerar emot vetenskapens kalla åskådningssätt. Vetenskapen har ännu icke kunnat ersätta människans religiösa behov, har icke förmått fylla tomrummet som uppstår, då tron försvinner. Man har plockat sönder sanningarna i religionen; man har konstaterat sammanhanget mellan de varandra motstridande religionerna; religions- och kyrkohistorien har stämpelats som falsk, men man har icke kunnat skaffa nya sanningar och förklaringar i stället.

Efter att ha konstaterat detta, hänvisar Viggo Cavling till sin landsman Ludvig Feilberg, som pekade på utvecklingsläran som livslära, vilken skulle göra dogmerna överflödiga. Man har missbrukat utvecklingsläran, i synnerhet efter

Darwin, ha män som Huxley, Häckel, Günther och Nietzsche gjort den mera skada än nytta; men Ludvig Feilberg ansåg utvecklingsläran vara ett neutralt territorium, där man kunde mötas till förklaring. För Feilberg var människan ingen tillfällig produkt av naturens nycker, utan en väl beräknad och väl placerad faktor i utvecklingen. Människan är en andlig transformator, som genom näring, ljus, värme och intryck, mottager en naturvaluta, som hon genom arbete och övervinande skall återgiva i rikare och ädlare, det vill säga andlig form. Göra vi icke det, sjunka vi tillbaka till jorden utan att ha tillfört naturhushållningen något positivt värde.

Att en utveckling försiggår, kan man anse som givet. Det finns visserligen stora luckor i vårt vetande och utvecklingsteorin är tämligen löst sammanhängande, men geologiskt, fysiskt, astronomiskt och biologiskt fyllas efter hand luckorna, och vårt vetande blir fastare. Ut-

vecklingslärans egentlige fader var fransmannen Lamarek, som år 1809 utgav sitt stora verk "Zoologisk filosofi". Men tiden var icke mogen för hans lära; det var först efter Darwins år 1859 utkomna "Arternas ursprung", som man började erkänna, att en utveckling över huvud taget ägt rum. Men hur utvecklingen försiggått, har man icke kunnat komma överens om. Utvecklingslärans anhängare ha delat sig i flera stridande grupper: gamla och nya lamarekianare, gamla och nya darwinister (i Danmark har man också "usla darwinister"), mekanister, vitalister och psyko-vitalister.

Darwin kom genom att studera Malthus till det resultatet, att individernas förökningsförmåga var starkare än naturens förmåga att skaffa dem näring, och därför uppstod kampen för tillvaron. "Den som kommer till naturens bord och icke finner det dukat åt sig, får lämna bordet", var Malthus' kategoriska påstående. Det blev en avgörande tankegång i Darwins lära; för Spencer blev det till det natur-enliga urvalet. Enligt Darwin försiggår icke utvecklingen på grund av en i individen inneboende skaparkraft, utan av yttre orsaker. Darwinismen fick många anhängare, som efter hand gjort den till en dogm. En av de mest fanatiska, tysken Conrad Günther, har fränkänt livet och utvecklingen allt vad mening och idealism heter. Han hävdar att för vetenskapen finns ingen plikt i livet. Den kosmiska processen försiggår obönhörligt, de eviga förvandlingarna ha inget syfte, det är blott som ett rullande hjul, vilket ingen makt kan hindra. Det är meningslöst och löjligt, att säga åt en människa hur hon skall handla. Vad hon än gör, kan icke åstadkomma den minsta ändring i orsakernas och verkningarnas kretslopp. Urvalet är ingen framåtskridande princip, leder under alla förhållanden icke alltid till människan som ett högre väsen. Människan är blott ett tillfälligt resultat av det organiska systemet och intet högre väsen än andra djur. Hela den kosmiska processen är ändamålslös; livet har ingen mening.

Detta är vad Cavling kallar "hårdkokt darwinism", och det är väl icke alldeles uteslutet att man kan instämma; det är åtminstone en tröstlös lära, som också fått åtskilliga betydliga motståndare, t. ex. vitalisterna, som representeras av fransmannen Bergson och tysken

En klok åtgärd

Om Ni besväras av sprucken, torr och narig hud, är det en klok åtgärd att varje kväll ingnida den med Gahns Maniol, som har en underbar förmåga att läka huden och återgiva den dess ursprungliga smidighet och lenhet.

Inbjudan till kvinnokurser i Brunnsvik under sommaren 1927.

För att tillmötesgå det stora intresse, varmed dessa kurser under de senaste åren omfattats, anordnar Arbetarnes Bildningsförbund även under sommaren 1927 *tvenne* kvinnokurser. Tiden för varje kurs utsträcker nu till 2 veckor för varje i stället för 10 dagar förra året. De förläggas till juli månad, den första från 3—15, den andra från 17—29 juli. Båda kurserna hållas vid Brunnsviks folkhögskola och följa i allt väsentligt *samma program*. De skola ha karaktär av instruktionskurser för kvinnliga medlemmar i till A. B. F. anslutna organisationer. Deras uppgift är sålunda att ge vägledning för kvinnornas studiearbete, därvid särskild vikt lägges på kvinnornas rustning för gagnande insatser uti samhällslivet. Undervisningen lägges så, att vem som helst utan förstudier kan deltaga i densamma.

Programmet upptager:

Allmän samhällslära med *praktiska övningar* och *samtal* i *samhälleliga spörsmål* av särskild betydelse för vår tid, såsom *sociala försäkringsfrågor*, *skattefrågor*, *hälsovårdsfrågor*, *arbeterskyddslagstiftning*, *socialpolitiska riksdagsfrågor* m. m.

Vidare skall *uppmärksamhet ägnas* åt A. B. F:s *allmänna folkbildningsarbete*. En serie föreläsningar härom skola hållas och tillfälle beredas för deltagare till gemensam överläggning om studiearbetets ordnande.

Slutligen upptar kursen föreläsningar i *litteraturkännedom*, i samband varmed anvisningar och råd lämnas för cirklarnas litterära studier.

Kurserna uppta 2 å 3 föreläsningar dagligen jämte praktiska övningar och samtal. Detaljerat program och anvisning på litteratur, som bör medtagas, utsändes till deltagarna i god tid.

Ledare för kurserna bliva:

I samhällslära: J. Sandler.

I socialpolitiska riksdagsfrågor: Kerstin Hesselgren.

I folkbildningsarbetet: Yngve Hugo.

I litteraturkännedom: John Berg.

Avgiften för deltagande i kursen blir 50 kronor, för vilken avgift deltagarna erhålla hel inackordering under vistelsen i Brunnsvik, även som *reseersättning till och från kursen*. Lämpligt är att kursavgiften betalas av organisationerna i form av stipendier till deltagarna.

Ansökan om deltagande i kurs skall före den 1 april insändas till A. B. F:s centralbyrå, adress Barnhusgatan 16, *Stockholm C*. Ansökan bör innehålla uppgift om den sökandes *namn*, *ålder* och *yrke*, vilken eller vilka *arbetareorganisationer* den sökande tillhör, om den sökande förut deltagit i *A. B. F:s arbete*, samt vara försedd med rekommendation från den förening den sökande tillhör. Å ansökan skall *tydlig* postadress angivas.

Med hälsning

Arbetarnes Bildningsförbund:

Centralbyrån.

Driesch. Bergson menar att utvecklingen är en kamp mellan liv och materia. Livet har segrat här på jorden och blivit till växter och djur; men det var först efter en viss utveckling som livet delades i djur och växter, det rörliga och det orörliga, det medvetna och det omedvetna. Ursprungligen hade livet två gemensamma krafter, som emellertid måst skiljas; den ena kraften är förnuftet, den andra instinkten, det högre och det lägre; och på utvecklingens nuvarande stadium kan man

karaktärisera skillnaden mellan jordens väsen med, att liksom svamparna äro misslyckade växter och växterna misslyckade djur, äro djuren misslyckade människor. Livet är ett uppåtstigande, det fortplantar sig från generation till generation och knyter samman såväl individerna som arterna. Djuret är beroende av växterna, människorna av djuren och hela mänskligheten är en stor här i galopp framåt.

Men därmed slutar Bergsons utvecklingslära; varthän utvecklingen

leder och ändamålet med den, kan han icke förklara. Det är en brist i Bergsons lära, säger Viggö Cavling, som emellertid pekar på det goda i Bergsons lära, att den anser livet vara en skapande utveckling, och det kunna vi bygga vidare på.

Ludvig Feilberg fann konsekvensen i utvecklingsläran och överförde den på den högsta form av liv, vi känna, nämligen det andliga livet. Utvecklingen visar oss, säger Feilberg, att den förvandling, som naturen dagligen genomgår, icke är tillfällig, så att den ena dagen går till en sida och i morgon till en annan, det finns tvärtom en bestämd riktning, en mening i den. Man kan invända, att naturen icke skiljer på gott och ont, att du och jag och alltihop framkommit av naturen, till och med det värdefullaste av allt är led i naturutvecklingen. Härpå svarar Feilberg, att det är visserligen sant, att allt vad naturen frambringar är utvecklingsbefrämjande (gott), men att graden av godhet icke alltid är densamma. Det är just utvecklingens princip att börja med det dåliga; i en utveckling kan icke allting vara lika gott. Den ledande principen i utvecklingen är framåtskridandet, särskilt beträffande människan, som Feilberg ansåg vara det värdefullaste. Människan är ett lyckat resultat av utvecklingsprocessen; djur och växter äro också resultat, men misslyckade. Detta erfar man genom att studera utvecklingen, under vars förlopp så många djur och växter gått under för att aldrig mera uppstå. Människan har bäst kunnat uppfylla naturens ändamål. Sedan mänsklighetens uppkomst har den varit i ständigt framåtskridande; raser ha visserligen uppstått och försvunnit, men den mänskliga stammen har blivit starkare genom detta ombyte.

Individualismen var en dåraktig inbillning. "... I början av förra århundradet uppträdde i England en del socialekonomer, människo-vänner och filosofer med stora hjärtan och stora kragar, som predikade individualismens heliga evangelium", säger Cavling. "Handeln skulle vara fri, initiativet fritt, den enskilde skulle icke hängas i stillhet utan under musik av en stor rättskipningsapparat och en jury... Denna tidsålder, vars konsekvens var mer ett utnyttjandet av den enskilde än skyddandet av individen, närmar sig nu sitt slut. Det var en övergångstid." Allt vad som nu

(Forts. å sid. 12.)

Att bliva mor eller ej.

En högst allvarlig motion i frågan om rätten för kvinna att under vissa omständigheter bestämma om hon vill bliva mor eller ej, föreligger vid årets riksdag.

I den från kommunistiskt håll väckta motionen, vilken begär att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen hemställa att skyndsamt utredning om under vilka villkor företagande av abort må vara tillåtet och att förslag till ändringar av strafflagen härutinnan förelägges riksdagen, framföres i motiveringen många beaktansvärda synpunkter.

Spörsmålet tarvar säkerligen en noggrann omprövning, därom kunna vi alla vara ense, ty härutinnan bör intet företagas, som ej har nödvändighetens hela tyngd över sig.

Senast denna fråga var föremål för behandling var 1921, då riksdagen nedsatte straffsatserna rätt väsentligt. Orsaken härtill voro de krav, som gjorde sig gällande med anledning av det stora fosterfördrivningsmålet i Stockholm 1920, vilket särdeles upprörde sinnena. Sveriges Soc.-dem. Kvinnoförbunds styrelse inlämnade då i juni månad tillsammans med advokat Eva Andén en skrivelse till dåvarande justitieminister Åkerman av följande lydelse:

”Undertecknade få härmed hemställa, att eders k. m:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning av de i 14 kap., 26 par., strafflagen upptagna bestämmelserna om fosterfördrivning och att därvid måtte tagas i övervägande i vilka fall sådan användning av fosterfördrivande medel, som avses i nämnda lagrum, fortfarande bör vara belagd med straff.

Vi hemställa att i varje fall förslag måtte framläggas vid nästkommande års riksdag om sådan ändring av samma lagrum, att straffskalan mildras, så att möjlighet givnes att meddela villkorlig dom och häktning icke så ofta som för närvarande behöves förekomma.”

Justitieministern lovade att ägna all uppmärksamhet åt ärendet och fingo särskilt tillkallade i uppdrag utreda frågan, vilken utredning ledde till 1921 års riksdags behandling och beslut i ärendet.

Denna fråga har, såväl som många andra spörsmål rörande mödrar och barn, varit föremål för olika behandling och betraktelsesätt. Det

som under vissa tider i historien ansetts som ett stort brott och belagt med hårt straff, har åter under andra sådana icke betraktats ens en gång brottsligt. Vi behöva därvid inte gå så långt tillbaka i tiden. Under världskriget måste särskilt inom de ockuperade områdena dessa straffbestämmelser undergå revidering och upphävas.

Fosterfördrivning på tidigt stadium har tolererats t. o. m. inom kyrkan. Säkerligen ha uppfattningarna även starkt påverkats ur befolkningsfrågans synpunkt, men naturligtvis har också känslan för livet, det mänskliga livet, varit långa tider bestämmande, liksom också andra faktorer fått vara avgörande för synen på detta spörsmål. I nuvarande tid äro väl begreppen mera skiftande, men synes det som det allt mer skulle arbeta sig fram en mening om mödrarnas rätt att under vissa omständigheter och på ett visst stadium av havandeskapet få avgöra om de vilja bliva mödrar eller ej.

Motionären framdrar som exempel sådana fall, där det säkerligen inte är många, som vilja motsätta sig straffrihet för såsom ”då en kvinna genom våldtäkt blivit havande och riskerar ge livet åt ett barn, belastat med ärftliga sjukdoms- eller kriminalitetsanlag”, men då det framhålls ”att varje kvinna, gift eller ogift, äger bestämma, huruvida hon vill bliva mor eller ej”, måste man omsorgsfullt pröva sin mening. Det låter ju radikalt och rättvist, att kvinnan skall äga bestämma häröver och naturligtvis skall ingen annan äga denna rätt, men hur tro vi det kan komma att gestalta sig i det verkliga livet? Med en sådan rätt kan komma att följa en massa konsekvenser för kvinnorna av särdeles allvarlig art och ansvaret för havandeskapet komme att mindre delas av mannen. Vem vill gå i god för att icke många kvinnor och icke minst gifta kvinnor, skulle komma att bliva ganska hänsynslöst exploaterade i sexuellt hänseende och rätten ligga som ett ständigt tvång att undanröjda havandeskapet.

Sedan motionen väcktes ha flera uttalanden i frågan varit synliga i pressen och däribland av prof. Forssner. Det finns rent sociala anledningar, säger han, för att av-

Kinesisk vas från 1600-talet.

bryta ett havandeskap och att tidpunkten nu är inne för samhället att erkänna detta och handla därefter. Anser det beklagligt och farligt att icke lagen avhåller kvinnorna från att låta avbryta sina havandeskap, som därigenom drivas ut i hemlighetens snusk. Säger att kvinnorna mycket ofta öppenhjärtigt berättat sina levnadsomständigheter och vad de vidtagit och att därvid blottats sådana förhållanden, att hon förstätt att ett nytt havandeskap med dess följder skulle bli den droppe, som skulle komma bägaren att rinna över i möjligheten för modern att längre kunna hålla ihop hemmet. Anser motionen fullt berättigad, men säger sig icke nu våga komma med ett positivt förslag.

Dr. Gårdlund anser att en noggrann av staten igångsatt utredning av frågan bör komma till stånd, men framhåller ”att man innan man ens ger sig in på utredningen om de sociala indikationerna för ett fosters avlägsnande i ett tidigt stadium — ty till något annat torde väl den nuvarande motionen inte sträva — så är det en ganska viktig sak, som måste lösas och lösas snart: Jag avser de motioner, som ungefär samtidigt framlagts vid nuvarande riksdag, nämligen av hrr Nothin, Sandler och Engberg, som äro av långt större betydelse för hela frågans

Vår fackliga spalt.

De kvinnliga arbetarnas löner.

Av Edith Larsson.

Skillnaden i lönehänseende mellan kvinnor och män har alltid varit ganska betydande, inte minst bland arbetarna. Förr var naturligtvis detta ännu mera fallet än nu, sedan organisationerna fått möjlighet att medverka vid lönevillkorens reglering. I fackföreningsrörelsens början, då man ännu diskuterade huruvida kvinnorna skulle tillåtas att komma med i organisationerna, var det först sedan man börjat inse, att dessa på grund av sina låga löner utgjorde ett hinder för männen i deras strävanden efter att förbättra sina, som man äntligen fann för gott att bevilja kvinnorna medlemskap. Sedan dess har man också från fackföreningsrörelsens sida så långt det varit möjligt sökt hålla på likalönsprincipen, d. v. s. lika lön för lika arbete. Att denna emellertid icke i allmänhet kommer i tillämpning framgår tydligt av några tabeller, som äro publicerade i Sociala Meddelanden n:r 1, 1927. De utgöra resultatet av en av Socialstyrelsen företagen undersökning rörande kvinnliga arbetarnas löneinkomster inom olika industrigrenar och ortsgupper år 1925.

Med denna undersökning har man velat utröna lönerns anpassning efter levnadskostnadernas höjd å olika orter och därför uppdelat löntagarna på olika ortsgupper från A till G. Vi skola emellertid i detta sammanhang endast sysselsätta oss med löner. Av en tabell, som utvisar den genomsnittliga löneinkomsten för vuxna arbetare pr år och timme framgår, att skillnaden mellan de manliga och kvinnliga arbetarnas både års- och timlöner är ganska stor. I grupp A hade kvinnorna en genomsnittsårsinkomst av 1,254 kr. och männen av 1,940 kr. Kvinnornas löneinkomst utgjorde

kärnpunkt än själva fosterfördrivningsmotionen. Det torde väl utan tvivel vara klart, att då ett havandeskap förhindras att uppkomma, konsekvenserna bli helt andra än sedan det uppkommit."

Och därom torde alla kunna vara ense och vilja instämma uti.

S. V.

64.6 proc. av männens. Timlönen för denna grupp var respektive 58 och 92 öre. För grupp B voro motsvarande siffror 1,216 och 2,124 kr. eller 57.3 proc. Timlönen belöpte sig till 58 och 96 öre. Redan beträffande dessa båda grupper är alltså skillnaden ganska påtaglig, men för de övriga gruppernas vidkommande, för vilka siffrorna utvisa en jämn stegring uppåt, blir den ännu mera markant, i det de manliga arbetarnas löner stiga procentuellt mycket mera. För grupp C utgjorde således kvinnornas löner i procent av männens 55.5, för grupp D 55.7, för grupp E 56.2, för grupp F 52.2 och för grupp G 52.7. För sistnämnda grupp uppgick kvinnornas genomsnittliga årslön till 1,946 kr. och timlönen utgjorde 87 öre, medan samma siffror för männens del belöpte sig till respektive 3,692 kr. och kr. 1:61. Kvinnornas timförtjänst i procent av de manliga arbetarnas utvisa något högre siffror, vilket förklarar möjligen bero på större säsongsarbetslöshet eller på grund av sjukdom o. d. förorsakad längre frånvaro från arbetet.

Det är naturligtvis alldeles självklart, att genomsnittslönerna måste bli starkt påverkade av männens och kvinnornas skiljaktiga yrkesfördelning. För att så mycket som möjligt borteliminera denna faktor vid jämförelse lönenivåerna emellan har Socialstyrelsen i nedanstående sammanställning uträknat motsvarande relationstal inom vissa industrigrenar, där de båda gruppernas arbetsuppgifter kunna antagas ej vara alltför olikartade:

Här framstår differensen i löne-

Kvinnliga arbetares timlön i proc. av manliga arbetares.

	O r t s g r u p p							Medeltal
	A	B	C	D	E	F	G	
Grafisk industri	—	—	64.2	48.0	44.4	43.2	56.0	51.2
Bagerier	—	82.4	58.9	62.4	54.0	66.2	72.3	66.0
Choklad- och karamellfabriker	—	—	67.9	49.6	53.4	49.2	57.3	55.5
Bryggerier	57.7	60.9	64.3	62.5	58.0	60.0	67.1	61.5
Tobaksfabriker	—	—	60.8	60.3	63.8	52.3	56.0	58.6
Spinnerier, väverier o. d.	69.1	67.1	65.2	61.1	72.0	64.3	59.1	65.4
Skrädderier o. sömnadsfabriker	67.4	—	44.6	48.1	56.1	52.1	53.3	53.6
Skofabriker	53.4	—	52.8	61.6	60.6	54.4	57.9	56.8
Tändstiksfabriker	—	—	64.4	63.5	—	44.6	—	57.5

hänseende ännu bjärtare än om man håller sig enbart till de olika ortsgupperna, ty eftersom det här är fråga om samma slags arbete, som utföres av de båda personalgrupperna, tycker man att lönerna borde förete större enhetlighet. Relations-talen mellan männens och kvinnornas löner synas också enligt tabellen förete mindre växlingar mellan särskilda ortsgupper än mellan de olika industrigrenarna. Medan t. ex. inom grupperna bagerier samt spinnerier, väverier o. d. kvinnolönen uppgår till omkring två tredjedelar av männens lön, utgör den inom den grafiska industrin och sömnadsbranschen föga mer än hälften. (Inom typografyrket tillämpas emellertid som bekant likalönsprincipen i de fall kvinnorna utföra samma arbete som männen.)

Av en tabell, utvisande kvinnornas löner inom olika yrken, framgår, att de sämst betalda äro tillfinnandes inom gruppen jord- och stenindustri. De ha nämligen inte mer än i genomsnitt 1,142 kr. pr år. Därefter komma de vid spinnerier, väverier o. d. samt vid choklad- och karamellfabriker samt tändstiksfabriker anställda med en årslön av omkring 1,300 kr. Till de bäst betalda höra bageriarbeterskorna med en årslön av i genomsnitt 2,158 kr., bryggeriarbeterskorna med 2,091 kr. samt tobaksarbeterskorna med 1,849 kr. pr år. En annan tabell utvisar industriarbeterskornas löneinkomster å vissa orter. Denna ger vid handen, att lönerna äro väsentligt högre i Stockholm än t. ex. i Göteborg. Bageriarbeterskorna i Stockholm ha i genomsnitt inklusive övertid, naturaförmåner o. d. en årslön av 2,705 kr., medan deras kolleger i Göteborg åtnjuta en lön av 2,263 kr. Bryggeriarbeterskorna i Stockholm ha 2,669 kr. och i Göteborg 2,036 kr. pr år, för i skrädderi- och sömnadsbranschen vidkommande äro siffrorna respektive 2,073 och 1,686 kr.

Äktenskapslagstiftningen.

”Wil man hionalag byggia; så skal han mö af hennes giftoman begiära, och ej med våld taga, eller hemliga til sig locka.”

Så lyder första paragrafen, första kap. i 1734 års giftermålsbalk. Av stadgandet här ovan, ”och ej med våld taga”, samt även genom studiet av en del äldre skrifter får man veta, att den seden förekommit att bruden togs med våld, brudrov. Senare ingicks äktenskapet genom köp, brudköp eller brudkauf, som termen lyder i landskapslagarna, vilka dock redan i princip frångått denna ståndpunkt, men vars stadganden visa hän på detsamma förekomst i ett tidigare skede. Detta köp ingicks mellan mannens och kvinnans ättmän; kvinnan själv tillfrågades inte. Mannen hade så att betala den summa, om vilken man enades, och fick så bruden till sig överlämnad, vilken fördes till brudgummens hem, där äktenskapet genom biläget kom till rättslig fullbordan.

Så småningom sönderföllu de till äktenskapet hörande rättshandlingarna i fästningen, ett avtal om kvinnans framtida överlämnande, samt bröllopet, då detta överlämnande skedde och betalningen erlades.

På fästningastämman möttes friaren, giftomannen och några vittnen, lika många från vardera sidan, och i senare tid kanske även friariets föremål. Det dröjde dock ganska länge innan kvinnan kom att betraktas som avtalande part, hon var endast rättshandlingens föremål.

Vid fästningen överenskoms om det ekonomiska vederlag, som brudgummen hade att erlægga till kvinnans målsman eller ätt. Sedermera ändrades detta till att bli en gåva till bruden och kallades då morgongåva.

Genom fästningen vann mannen rättigheten att få bruden till sig ut-

De officiella löneundersökningarna ge för övrigt vid handen, att en tendens till utjämning kunnat spåras under de senaste tio åren, i det att kvinnolönerna i vissa fall höjts proportionsvis mera än männens löner och även haft förmåga att bättre motstå de reduceringskrav, som under de senaste åren framstälts.

lämnad, vilket högtidligen skedde genom giftomannen, till vilket överlämnande voro knutna vissa ceremonier, såsom brudfärd, gästabud i brudgummens hem samt sängliggning, med vilket sistnämnda moment äktenskapets borgerliga rättsverkningar inträdde. Enligt landskaps- och även lands- och stadslagarna voro fästningen och biläget (sängliggningen) de viktigaste fakta vid äktenskaps ingående.

Så genomfördes lysningen till förekommande av ingående av äktenskap, där äktenskapshinder förelåg. I äldre tider gick lysningen till på det sättet, att prästen tre söndagar å rad ställde sig i kyrkdörren och tillkännagav den tilltänkta förbindelsen. Senare skedde detta från predikstolen.

Förut var lysningen giltig hur länge som helst. Enligt den nya lagen förfaller lysningen om ej vigsel förrättats inom fyra månader. För den normadiserande lappbefolkningen är tiden ett år.

Genom kyrkans inflytande infördes vigseln och allteftersom läran om äktenskapet som ett sakrament utvecklades, så skaffade sig kyrkan rika tillfällen att ingripa i familjelivet. Ja, den gick t. o. m. så långt, att den gjorde anspråk på att få övertaga såväl lagstiftning som rättskipning på ifrågavarande område.

Genom reformationens införande förlorade kyrkan sin självständiga lagstiftningsmakt och detta hade, helt naturligt, även stor betydelse för äktenskapslagstiftningens utformning och utveckling. Luther själv hävdade ju den satsen, att eftersom äktenskapet, som väl till sitt ursprung var ett heligt ting, dock var underkastat världslig lagstiftning, så utgjorde det en borgerlig ordning. Och ett stadgande, som möter oss i 1572 års kyrkoordning, ansluter sig i stort sett till landslagens ståndpunkt. Där heter nämligen: ”Där trolovan är skedd med laga gåvor och närvarandes vittne och sedan är sänglag tillkommet, slik handel måste man räkna gill och rätt inför Gud, ändock laga (= kyrklig) fästning och vigung icke haver efterföljt. Men med trolovan utan sänglag haver sig anorlunda.”

I 1614 års kyrkohandbok upptages för första gången vigseln som ett

stadfästelsemoment. Vigseln förlägges nu in i kyrkan och åtföljes av förmaningar till brudparet, vilka förmaningar förut skedde vid trolovingen eller, som det tidigare hette, fästningen.

Genom dessa och andra ändringar utformades ritualen till den form det sedan i huvudsak bibehållit.

I vår tid kommer ju även därtill valfrihet mellan kyrklig och borgerlig vigsel.

Betydelsen och rättsverkningarna av de två olika slagen av vigsel äro precis desamma.

Med tiden erkändes ju också kvinnan som avtalande part, fastän det nog ännu länge gick till på det sättet, att föräldrarna bestämde. Detta gällde nog för övrigt inte bara döttrarna utan många gånger även söner och oftast var det då de ekonomiska faktorerna, som spelade den största rollen.

Reformationen införde även den nyheten, att skilsmässa medgavs. Förut hade äktenskapet betraktats som ouplösligt, ja, de äldsta kristna ansågo inte blott äktenskapet ouplösligt, utan förbjödo även änkor att gifta om sig.

De ansågo även äktenskapet som något ont, som det var lyckligast om man kunde avhålla sig ifrån. Mot denna uppfattning vänder sig Luther, vilken hävdar att äktenskapet är Guds ordning och stiftelse och att kvinnor inte utan synd kunna undvaras och uppmanar männen att ta sig hustrur. Visserligen säger han på ett ställe, att ”dem, vilka Gud ger kyskhetens nåd, låter jag gå sin väg”, men på ett annat ställe kallar han påvens ogifta stånd gudlöst, emedan det är ett ”våldsamt undertryckande av naturen”.

H. F—d.

Till red. ha klubbrev influtit i nämnd ordning från följande platser: Fagersta, Karlsdals bruk, Kristianstad, Munkfors, Åmål, Landskrona, Tillberga, Sölvesborg, Storfors, Sundbyberg, Dalby, Fagervik, Halmstad, Nynäshamn, Järna, Västerås, Kumla, Untraverken, Stjärnsund, Göteborg, Östersund, Hässleholm, Åmål, Skivarp, Växjö, Örgryte, Åtvidaberg, Malmö, Långshyttan och Kubikenborg.

22. 2.

Red.

Kvinnogestalter ur Dickens diktning.

Av Martha Larsson.

När Charles Dickens den 9 juni 1870 så plötsligt borttrycktes mitt i sin diktargärning, lämnade han inom den litterära världen efter sig ett tomrum, som sent skulle fyllas. Han var icke blott en prosaförfattare av rang, han var även på sitt sätt en samhällsreformator, en samhällskritiker, som ej väjde att i sina skrifter blotta något av samhällets missförhållanden och tvingade sina läsare att se sanningen rakt i ansiktet. Både som diktare och människa var han de fattigas trofaste vän och försvarare och hela hans produktion går ut på att bevisa även de fattigas rätt till en "plats i solen". Han skildrar de fattigas och ohjälpligt socialt och moraliskt förolyckades liv så, som endast den kan skildra det, som sett det på nära håll, ej såsom den, vilken i studiesyfte stigit ned till samhällets undre värld för att som en upptäckare utforska och kartlägga den och nyfiket studera dess invånare.

Redan i *Oliver Twist* står det klart, att författaren icke sett underklassens liv uppifrån, icke gjort en kortare gästroll "där nere", trygg i medvetandet att när som helst kunna återvända till sitt eget land. För att kunna skildra de eländas liv så, som han gjort i denna bok, måste man ha sett det på ohyggligt nära håll, måste det vara en bit av ens eget liv. Och det var en bit av hans eget liv. I bittraste fattigdom hade han en gång levat bland dessa samhällets outsiders, varit en av dem, och han glömde aldrig, hur högt han än nådde på berömmelsens tinnar, dessa hans livs svåraste år. Glömde aldrig, hur många gånger han fått bevittna, hur lasten och brottet följa fattigdomen och nöden i spåren, hur de bästa förutsättningar, hederlighet, arbetsamhet och karaktär av omständigheternas obehagliga makt smulas sönder bit för bit. Hans skildringar äro icke skönmålningar, som på bekostnad av sanningen söka förgylla upp eländet och framställa de fattiga som oskuldsvita änglar, de visa oss den levande, nakna verkligheten i all sin brutala kraft, men de äro burna av den innerligaste medkänsla och ett aldrig

svikande behov att söka förklara, även det som ej kan försvaras.

Oliver Twist är otvivelaktigt Dickens starkaste men också hans mörkaste bok. I den finns ej den svagaste reflex av den allförlåtande humor, som eljest mer eller mindre lyser upp i alla hans andra böcker, i den skrattar han icke högt och hjärtligt eller ler i mjugg åt företeelserna och människornas

Charles Dickens vid 23 år.

svagheter, han visar ej ens aningen av ett leende. Det är något av sin egen bittra barndom han visar fram, de eländets år, då han som ett litet viljelöst flarn drevs med den stora människoströmmen, tidigt utkastad på egen hand, med det stora bysättningshäktet som det enda, han kunde kalla sitt hem, och med armodet som sin sängkamrat.

Hur mångsidigt hans författarskap är, det bevisas emellertid av, att han påbörjade detta arbete ännu innan han avslutat *Pickwick-klubben*, som var hans första stora framgång på den litterära banan. *Pickwick-klubben* har sin lilla, för författaren rätt så karakteristiska förhistoria. Det var nämligen så, att den på sin tid mycket populära tecknaren Seymour skulle åt en förlagsfirma teckna en serie karikatyrer ur sportlivet och Dickens anmodades att skriva texten till dem. Seymour begick emellertid självmord kort efter första häftet kommit ut, och en annan tecknare, Hablot K. Brown, övertog arbetet. Och resultatet av

de bådas samarbete blev icke att Dickens skrev texten till teckningarna, utan att tecknaren illustrerade romanen.

Pickwick-klubben vittnar om en sådan livserfarenhet och en så rent av fenomenal människokännedom, att man ovillkorligen häpnar, när man betänker, att författaren ej var mer än tjugufyra år när boken kom ut. Den blixtrar av kvicka och giftiga utfall, gycklar obarmhärtigt med livet och människorna och avslöjar hänsynslöst en mängd av samhällets oegentligheter. Hjälten i boken, mr Pickwick, alltid ridderlig och älskvärd, mänsklig och även i svagheten stor, hederspresident i *Pickwickklubben* och författare till "Spiggens sprittning" samt andra lika lärda som förtjänstfulla avhandlingar, är typen för en äkta dåtida engelsk gentleman. Tätt i hälarerna på honom kommer hans betjänt och allt i allom, Samuel Weller. Vilken av de båda som mest bär upp boken är svårt att säga; den ene måste vara där för den andres skull. Men det berättas, att de första häftena av boken icke rönt någon starkare efterfrågan, men i och med Sams framträdande på scenen steg abonnenternas antal från 400 till 40,000. Den senare siffran är troligen något starkt tilltagen, men även om den reduceras betydligt, så kvarstår dock, att Sam omedelbart erövrade läsarnas hjärtan och blev deras förklarade gunstling, vilket han är ännu i dag.

Boken vimlar av personer och är ett enda myllrande liv. Den ena händelsen uppdrages efter den andra i snabb följd och den ena fristående berättelsen avlöser den andra. De flesta figurerna äro dock mera tecknade i stora drag och bland dem äro de tre uppvaktande kavaljererna mer än lovligt dråpliga. Tupman, fäffäng, för att inte säga kokett, och alltid förälskad, Snodgrass, poeten, som aldrig rimmat en rad, och Winkle, den olycklige sportsmannen, som varken kunde rida, skjuta eller åka skridskor. Det är om den senare mr Pickwick faller det bevingade ordet: "You are a humbug, sir!"

Men trots de blixtrande kvickheterna, den bitande satiren, den säftiga, godmodiga humorn, är det som skummade författaren dock blott ytan. Endast i den del av boken, där han skildrar *Fleetfängelset*, gäldstugan, går han djupare och låter skymta fram möjligheter, som ännu till hälften slumra inom honom. Här är han helt på verklighetens

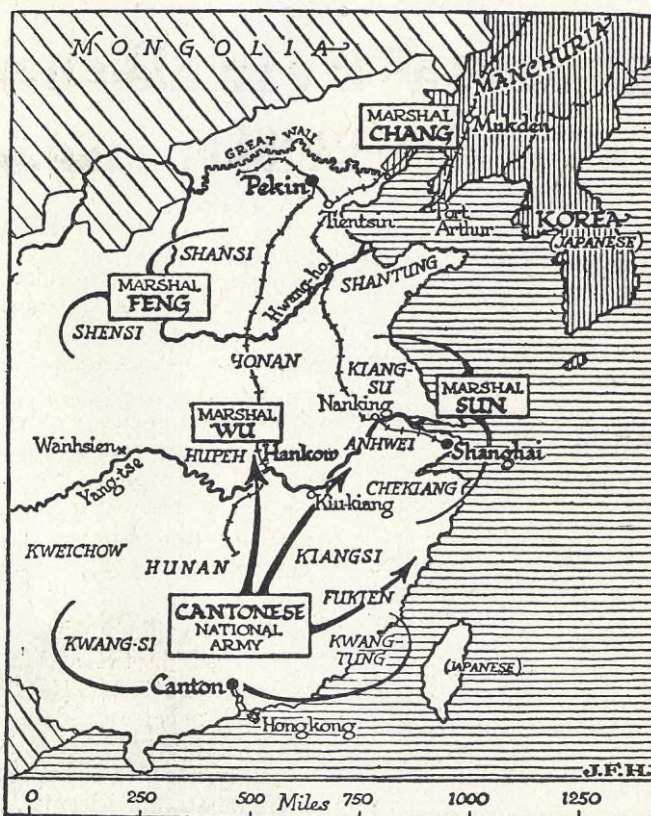
mark. Här blottar han en av samhällets avskyvärdheter och gör det på ett sådant sätt, att man anar, hur bittert han själv lidit därav. Humorn får en stark underton av smärta och gycklet är inte längre godmodigt, det är hätskt och bitande.

För att få den rätta bakgrunden till detta, måste man något känna till Dickens liv. Han föddes 1812 i närheten av Portsea, tre år senare flyttade familjen till Chatham och 1821 till London. Där råkade den på obestånd, fadern skuldsatte sig djupare än han förmådde bära och inmanades i skuldfängelset. Den då nioårige Charles sattes i arbete på en blanksmörjefabrik, där han måste kvarstanna till sitt sextonde år. Modern försökte till en början försörja sig och den övriga familjen genom uppriktandet av en liten flickskola, men försöket misslyckades och slutligen måste hon med de två barnen flytta till gäldstugan, där hon delade makens elände i fångenskapen. Det ena året gick efter det andra, utsiktorna för den äldre Dickens att bli fri blevo allt mindre och troligt är, att han fått sluta sitt liv i fängelset, om ej ett oförutsett arv satt honom i tillfälle att betala sina skulder.

Vi, barn av en senare och humanare tid, kunna knappast föreställa oss, vad en dåtida gäldstuga var för en inrättning och vad det innebar att bli internerad där. Den, som en gång kom dit, hade ingen utsikt att bli fri förrän skulden, som orsakat häktningen, var betald, och oftast voro utsiktorna att klara upp affärerna mycket små, så länge den olycklige gäldenären var berövad såväl sin personliga frihet som handlingsfrihet. Med fog hade över dessa gäldstugor kunnat sättas inskriften till Dantes helvete: "I, som här inträden, låten hoppet fara!"

Gäldstugorna i London voro indelade i två avdelningar. En för de fångar, vars tillgångar icke voro helt och hållet uttömda, utan de själva kunde bestrida de nödiga utgifterna, och en för dem, som voro fullkomligt utblottade och medellösa, så att de måste leva på allmosor. På fattigsidan utdelades allt efter tillgång livsmedel, som bekostades av donationer gjorda av människovänliga personer. Men när de trötto, var det att svälta och vädja till den allmänna barmhärtigheten.

(Forts.)

Översiktskarta över Kina, utvisande de stridande generalernas operationsbaser.

När far kom hem.

Det var alltid så roligt när far kom hem. De voro så ensamma mor och lill-Anna hela veckan, men på lördagskväll, när allt var helgdagsfint och söndagsfredligt, då kom far. När fars steg hördes i förstugan, ilade lill-Anna mot dörren: Nu kommer far, nu kommer far! Och hon flög honom om halsen. Far skrattade och frågade: Är du så glad nu då, lill-Anna? Ja, far, det är så roligt när du kommer hem. Du är borta så länge och vi sakna dig så mycket, mor och jag.

Så var det när far kom hem från handelsboden. Det var långt dit, och när det var vinter och mycken snö och dåliga vägar var det ingen annan än far som orkade gå. Han hade stora stövlar, han, så snön gick inte över dem. När då far kom hem och plockade opp sina paket, var alltid lill-Anna med och tittade efter vad som fanns. Vad är det, och vad är det och det? Det är kaffe och socker och mjöl och gryn. Men det här då, vad kan det vara? Nu hade lill-Anna hittat vad hon sökt, en strut karameller. Säg vad det är, far! Jo, det är lite karameller, som jag fick på köpet, så dem får du. O, far, så roligt!

På sommaren då brukade lill-Anna springa och möta far borta i skogen. Det var ett ställe där vägen gick rakt ett långt stycke. Dit gick hon och stod och tittade och väntade. Rätt vad det var så skyttade

det till borta i vägkröken. Då stod lill-Anna i spänning om det nu var far, men det kunde också vara någon främmande. Om detta hände, då sprang hon så fort de små benen bar hem igen. Väl innanför grinden hemma, så kunde hon stanna och se vem eller vad det var som kom. — Men när det var far som kom borta på vägen, då sprang lill-Anna emot honom och slog arvarna om honom. Så smög hon sin lilla hand i hans stora och så vandrade de hemåt. Lill-Anna frågar och far får berättelse. Och hon lyssnar så storögd på allt han berättar. Men så frågar far hur det är hemma. Jo, det är så bra så, och så kommer lill-Anna i farten. Det är så mycket lustigt att berätta om kona och grisen och katten. Och far måste lyssna på allt och intressera sig för allt. Ja, det är så roligt när far kommer hem.

Åren gingo. Lill-Anna vart större, och far vart gammal och böjd och grå. Men än var det lika roligt när han kom hem.

Men så en dag så gick far, och när han se'n kom hem var det inte roligt längre. De skjutsade hem honom, men han låg så stel och blek och kall. Lill-Anna kunde inte fatta, att nu kom far hem för sista gången. Aldrig, aldrig mer fick hon flyga emot honom i dörren och ropa: Nu kommer far, nu kommer far! Aldrig mer springa och möta honom i skogen. Åh, far, far! Men han låg så tyst och stilla, han hörde inte mer att hon ropade på honom. Han låg som om han sov, med ett så vackert leende och ett så fridfullt drag över an-

De gifta kvinnornas statsanställning.

Hrr Lindberg och Öhman ha återkommit med sina motioner om begränsning av kvinnornas innehav av statstjänst.

Arbetslösheten är ju lika svår och får följaktligen fortfarande tjäna som motiv för framställningen. Vi förstå också att denna inverkat och mjukat upp sinnena för den mening som motionärerna företräda. Och det är ganska naturligt, ty det synes lika lättfattligt som att två gånger två är fyra, att få de gifta kvinnorna avsked, så skall därmed lika många platser bliva lediga för unga arbetslösa krafter. Man kan inte heller förvåna sig över bitterheten i månget ungt sinne, då de se familjer med två goda inkomster, medan deras ungdom rinner bort utan att få prova sin egen förmåga. Att tala med dem om de principer som spolieras ifall vi nu skulle gå in för en sådan lagstiftning mot de gifta kvinnorna som motionärerna åsyfta är naturligtvis lönlöst. Den hårda verkligheten för dem gör att de ej ta några hänsyn till andra värden.

Frågan är därför icke längre inom stora grupper att kvinnorna skola få följa sina anlag och böjelser och verka och söka sig utkomst dit hennes sinne bjuder. Vi börja alltmer glida in i en återvändsgränd, där rösterna överljuda varandra i högljuddhet om, att kvinnans rätta plats är hemmet och skötandet av det samma. Säkerligen är det också många tusen kvinnor i vårt land, gifta och ogifta som önska sig den ställningen. Men lika visst som detta, är det många som äga bättre förutsättningar att vara nyttiga samhällsmedborgare på andra verksamhetsområden och där en mängd realiteter bjuda eller tvinga dem att stanna och som för en lagstiftning blir svårt att reglerande ingripa.

Pressdiskussionen i denna fråga har varit rätt livlig och vill det synas oss livligare än förut i arbetare-

siktet, likt en som njuter en välbehövlig vila efter en tung och arbetsam dag.

Den kvällen låg Lill-Anna med mors hand i sin. Mor, tänk att far aldrig kommer hem till oss mer. Lill-Anna sov inte den natten, hon bara grät, far kom ju aldrig hem mer.

Eva Löve.

pressen. Man möter där visst icke en kompakt majoritet för motionärernas mening, utan flera varnande röster mot att slå in på reaktionära vägar. Det säges, att arbetslösheten helt visst inbjuder till nödfallsåtgärder, men då dessa i förenämnda fall endast komma att bliva ett palliativ skola vi akta oss för att slå in på vägar som ovillkorligen leda till stora orättvisor mot kvinnorna och ett tillbakaträngande av dem. Säkerligen kommer också ett steg i riktning, att under vissa förhållanden avstänga kvinnorna från tjänster, leda till att få kravet utvidgat till att omfatta flera kategorier och arbetsområden. Har stenen varit tung att rubba, så kommer den säkerligen, om den bringas i rörelse, att icke stanna i loppet, utan att ha raserat många för kvinnorna hårt tillkämpade värden. Det vore önskligt, att icke allt för mycket av stundens stämning finge bliva utslagsgivande, utan att de verkliga förhållandena finge vara avgörande. Frågan har så oändligt många synpunkter, men då vi vilja även i detta nummer bereda plats för den mening som gjort sig gällande av förbundets medlemmar ute i landet, spara vi våra egna till ett kommande nummer och införa här nedan vad som skrives från Malmö. S. V.

*

Vid Malmö soc.-dem. kvinnoklubbs senaste möte i febr. höll en av klubbens medlemmar, överlärarinnan fr. Matilda Holmgren, föredrag över frågan "Gift kvinnans rätt till innehav av statstjänst".

Den motion, som av hrr Öhman och Lindberg framförts i andra kammaren och som i fjol med knapp majoritet avslogs, har nu åter framförts. Talarinnan ansåg att en lag i denna motions syfte skulle utgöra ett dräpslag mot kvinnorna och behörighetslagen samt innebära en fara för den allmänna kulturnivån, enär kvinnornas bildningssökande skulle väsentligt inskränkas.

Det bärande i motionen skulle vara arbetslösheten. Fr. Holmgren betonade att arbetslösheten är ett samhällsont som partiet med all makt måste söka botemedel för, men en reaktionär åtgärd kan aldrig bli

effektiv. Ett tvångsavskedande kan visserligen förhjäla en del till arbete men långt ifrån alla.

Tal. slutade sitt anförande med en uppmaning att troget slå vakt om vunnna positioner. Därefter följde diskussion, varvid flera talare hade ordet. Red. fr. Liejkel, ansåg likalönsprincipens genomförande vara den både hederligaste och ärligaste väg till rättvisa. Även männens mångsyssleri belystes.

Efter ytterligare några inlägg från medlemmar som hyste betänkligheter mot rättvisan i att gifta kvinnor uppehålla platser till förfång för männen avslöts diskussionen med följande av fr. Holmgren föreslagna resolution:

"Angående den gifta kvinnans rätt till innehav av anställning i samhällets tjänst hävdar Malmö soc.-dem. kvinnoklubb den uppfattningen, att behörighetslagens princip om kompetens och skicklighet — sålunda ej kön eller civilstånd — är riktig såsom anställnings- och befordringsgrund.

Varje kvinna, gift eller ogift, bör sålunda hava den mänskliga rätten att antaga det arbete, för vilket hon har förutsättning och kompetens och vilket står henne till buds.

I överensstämmelse med här framlagda synpunkter förvänta klubbens medlemmar att den av hrr Öhman och Lindberg i andra kammaren framlagda motionen om gifta kvinnor i statstjänst måtte av riksdagen avslås."

Bokstugan, Studiecirkelnas tidskrift, har utsänt sitt första häfte för året (11:te årg.). Det inledes med en uppsats av Iwan Bolin om de senaste nobelpristagarna i fysik och kemi och deras arbete. De skönlitterära anmälningarna behandla Oljelunds nya bok "Gröna riddare" och några psykologiska noveller av Carl af Ugglas. För studiecirkelarbetet ger N. A. Persson under titeln "Hembygdskvällar" en vägledande utredning om studiet av Wranérs, Ernst Ahlgrens och Nils Ludvig Olssons folkliksdiktning. Oscar Olsson redogör för anslagen till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet i årets statsverksproposition med kritiska randanmärkningar till ecklesiastikministerns ursäkt för att han ej framlagt ens någon del av omorganisationsförslaget, trots att den förra regeringen i fjolårets statsverksproposition ställt i utsikt förslag i ärendet.

Prenumerationspriset på "Bokstugan" är fortfarande kronor 3:75 för år.

Vita bandet i Sverge 25 år.

Den kända stora kvinnoorganisationen Vita Bandet har under senare delen av 1926 fyllt 25 år i Sverge. Redan tidigare hade försök gjorts att få till stånd en nykterhetskvinnornas egen organisation men dessa försök strandade på grund av bristande organisation och sammanhållning. Den första föreningen, Svenska kvinnors nykterhetsförening, bildades i medio av 1880-talet och dess ordförande var fru Louise Woods-Beckman. Det andra försöket gjordes av fröken Lydia Hermelin, som bildade Svenska Vita Bandet. Några föreningar hade bildats och voro i verksamhet då initiativet togs av fröken Emilia Rathou, som förut satt sig i förbindelse med en del intresserade kvinnor och som genom pressen sänt ut upprop i hela landet. År 1902 hölls redan ett Nordiskt Vitabandsmöte och efter detta, närmare bestämt den 9 juli 1902 bildades den första centralstyrelsen, vars första ordförande blev doktorinnan Emma Vretlind, vilken innehade denna post till 1912, då hon efterträddes av Tora Fries. Doktorinnan Vretlind blev sedan av Vita Bandet korad till dess hedersordförande. Hennes arbete i Vita Bandets centralstyrelse har för alltid knutit hennes namn till Vita Bandets historia och ingen har som hon bland de duktiga kvinnor, som efter henne haft ordförandeposterna, Tora Fries, Nina Benner-Andersson och dess nuvarande ordförande, Maria Sandström, gjort sig älskad och vördad. Det är starka namn och starka personligheter som burit upp Vitabandsrörelsen. Villiga händer och icke minst varma hjärtan och öppna portmonnärer har gjort rörelsen till en stadigt framåtgående kvinnoorganisation med ett starkt socialt inslag. Det är kanhända det sociala inslaget som starkast knutit kvinnorna till den rörelsen.

En rad av praktiska företag bära Vita Bandets namn. Restauranger, kaféer, serveringar finnas från Gällivare till Västerås, husmoderskolor, som understödas av stat och kommun, praktiska matlagningskurser anordnade både såsom demonstrations- och övningskurser. Sjukvård, barnavård och sömnad ingår i Vita Bandets kurser. Vilohemsverksamhet bedrivs av föreningar från Luleå ned till Malmö. Särskilt Malmöför-

eningens hem i Tyringe, Skånes fagrade och sundaste trakt, förtjänar att nämnas. Vårdhemmet Granebo i Linköping för ogifta mödrar och deras späda barn är ett ståtligt företag som fyller ett stort och känt behov. Bland barnhemmen intager Hälsingborgshemmet en förnämlig plats, tillkommet som det är för att bereda ogifta mödrars barn en tryggad och sakkunnig vård under deras för den ogifta modern svåraste och mest bekymmersamma första två levnadsår. Där finns allt vad till

Emilia Rathou.

modern barnavård hörer och en allsidig barnsköterskeutbildning lämnas elever under skicklig föreståndarinnan och läkares ledning. Även Sollefteå och Västerås hava utmärkta och välskötta barnhem. Upptagningshem finnas i Gävle och Stockholm och det senare vitsordas varmt av dem som i sitt sociala arbete hava erfarit nyttan därav. Sommarkolonier för barn, utflykter för gamla, barnkrubbor, mjölkdroppar, arbetsstugor m. m. hava tillkommit och arbeta på initiativ av Vitabandsföreningar. Till och med potatisodling är en verksamhet som Vita Bandet slagit sig på. Dess betydelse förstår man när man får veta att det är i Haparanda och Luleå den verksamheten är förlagd.

Många av Vitabandsmedlemmarna återfinnas i de kommunala förvaltningarna som medlemmar av fattigvårds- och barnavårdsnämnder, stads- och kommunalfullmäktige, nykterhetsnämnder och skolråd.

Rörelsen har haft den förmånen att redan tidigt kunna knyta till sig som primus motor och drivande

kraft fröken Emilia Rathou. Hennes organisationsförmåga behövdes på annat sätt än som ordförande och därför dröjde det ej länge förrän hon blev dess fast anställda sekreterare, redaktör för tidskriften och ombudsman. Det har varit ett hårt arbete att organisera och hålla samman en kvinnorörelse sådan som Vita Bandet, att få den stabil och framåtgående. Såväl organisationens framgång som dess goda ekonomi äro hennes verk. Förmodligen är det ekonomiska vederlag organisationen på senare år kunnat bjuda henne ej så särdeles lysande, men det har dock gjort det möjligt för henne att kunna helt och odelat ägna sig åt det intresse som burit hela hennes livsgärning: att organisera kvinnorna för nykterhetsidén.

Vita Bandet har en stark och blomstande ungdomsrörelse under fru Elsa Elghams ledning. Den nuvarande centralstyrelsens v. u. utgöres av Marta Sandström, ordf., Emilie Rathou, sekr., Hedvig Rinander, kassör, Sigrid Lundin, v. ordf., A. Symonds Ohlin, v. sekr., och Elsa Elgham.

Många av våra förbundskamrater äro också varmt intresserade Vitabandister. Rörelsen skall vara opolitisk. Tendenser till politiskt partitagande hava varsrats här och var, vilket våra förbundskamrater som äro med i rörelsen icke kunna ignorera.

Jubileet firades med en storslagen fest på Musikaliska akademien, där tal hölls av Maria Sandström, Emilia Rathou, med ljusbilder belysande Vita Bandets praktiska verksamhet, statsrådet Almqvist, som ersatte statsministern, vilken av sjukdom hindrats, och de utländska gästerna. Särskilt konsulinnan Vesterinens varma och stilig hälsning från Estland fann stark genklang hos den stora och uppmärksamma publiken. En tablå: Vi suckar det så tungt uti skogen? utfördes vackert av Ungdomskedjans medlemmar. Friherrinnan Hermelin deklamerade Viktor Rydbergs Snöfrid och Kjellströmkvartetten sörjde för det musikaliska inslaget. S.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Kvinnornas hus.

Ett länge närt önskemål inom kvinnliga föreningskretsar om ett eget hus med trevliga samlingssalar, restaurant och rum till resande, har nu i viss mån förverkligats av representanter ur Fredrika Bremerförbundets krets.

Det är intet nyuppfört lyxhus, som fått denna rörelse inom sina murar, men har styrelsen för föreningen Årsta inrett det som nu realiserats därav i ett hus i stadens centrum.

Allt är smakfullt, hemtrevligt och praktiskt ordnat och till priser, som äro överkomliga.

Utom samlingssalar av olika storlek, vilka uthyras till 30, 40 och 50 kr., finnas även några mindre för 25, 12 och 8 kr. pr sammanträde. Resanderummen kosta från kr. 4: 50 till 6 kr. Restaurantrörelsen visar även på moderata priser.

Föreningslivet är ju mycket livligt inom borgerliga kretsar, varför vi förstå glädjen hos dem över att nu äntligen fått så att säga ett hem eller en lugnare och behagligare tillflyktsort för sina sammankomster och festliga samkväm än hotellen.

(Forts. fr. sid. 4.)

försiggår i samhället och staten äro olika former för socialism och samhörighetsande. Individualismens tid är förbi; framtiden tillhör dem, som utan felaktig egoism och miss-tolkat frihetsbegär arbeta kollektivt.

Samhörighetsandan kan jämföras med ett stort bibliotek, där man kan hämta besked om allt och där det andliga resultatet av verksamhet inom samhället samlas. Det vi kunna erhålla i en dylik institution är oerhört i jämförelse med vad vi kunna tillföra det; den enskilde individen är obetydlig i förhållande till de gemensamma andliga rikedomar, som skapats under utvecklingens förlopp; men det vi skapa förökar dock de andliga tillgångarna; vi leva således icke blott för oss själva utan för andra, för framtiden. Resultatet av evolutionen är också det, som nu kommer oss till godo i form av lagar, moraliska skrifter och regler, litteratur, konst, lärdom och ädla nöjen. Det stora och märkliga på vår jord, det mest karakteristiska för tillvaron är det, att ideal ständigt uppställas och realiserats. Hela

Varför är det kvinnliga inslaget i A. B. F:s specialkurser så litet?

Visserligen har den kvinnliga deltagarsiffran i A. B. F:s specialkurser under innevarande år något ökat mot föregående år, men den är dock försvinnande liten i jämförelse med den manliga. Av 150 antagna deltagare äro endast 12 kvinnor.

Det är samma förhållande här, som när det är fråga om deltagandet i cirkelarbetet, det kvinnliga inslaget är alldeles för litet. Nu invänder naturligtvis våra läsarinor att vi ju ha särskilda kvinnokurser. Ja, visserligen, men meningen med dessa kurser är inte, och har aldrig varit, att isolera kvinnorna i en egen bildningsrörelse, utan dessa kurser ha kommit till för att väcka kvinnornas intresse för bildningsarbetet, enär de visade så liten håg att anmäla sig till specialkurserna. Därför ha fordringarna för tillträde till kvinnokurserna ej ställts så stora, som till specialkurserna, så att även de som ej förut i större utsträckning deltagit i bildningsarbetet haft möjlighet att komma med.

Inbjudan till årets kvinnokurser är nu utsänd, och det är att hoppas, att trots att tiden utökats, och till följd därav avgiften måst höjas, våra kvinnor ändå söka i samma utsträckning som förut. Men när nästa år inbjudan till specialkurserna ut-

sändes böra våra avdelningar taga upp den frågan till allvarlig behandling och undersöka om inte möjlighet förefinnes att de medlemmar som en längre tid deltagit i arbetet inom våra organisationer och i bildningsarbetet, kunna söka till dessa kurser och att avdelningarna även lämna stipendier till dessa, som det nu i de flesta fall sker till kvinnokurserna.

Fordringarna böra inte avskräcka; alldeles säkert finns det många kvinnor inom våra avdelningar som mycket väl kunna uppfylla dessa. Och om det inte finns möjligheter att bilda speciella kvinnocirklar, så är det ingenting som hindrar utan en kvinna som deltagit i en studieledarekurs kan bli ledare för en blandad cirkel.

Det är väl inte onaturligare att en kvinna leder en cirkel med både manliga och kvinnliga medlemmar, än att en man gör det, ja vi ha ju även manliga ledare för cirklar med enbart kvinnliga medlemmar.

Alltså, nu tänka vi först på kvinnokurserna, men sedan specialkurserna för nästa år. Frågan kan tagas upp till förbehandling när som helst, för att få ekonomin ordnad.

H. F—d.

utvecklingsprocessen är ett realiserande av ideal. Utan ideal skulle mänskligheten gå ohjälpligt under.

Ludvig Feilberg hävdade, att det goda är det mest utvecklingsbefrämjande och att det onda, det dåliga, är det minst utvecklade. Man kan säga, att hela världen är dålig, ty utvecklingen är ju en strävan att förbättra den. Cavling säger, att vi nu befinna oss på ett disharmoniskt stadium i utvecklingen, och man behöver icke precis säga, att han tror galet. Men Cavling har en förklaring: det råder en biologisk-andlig kamp, och därför uppstå alla de olyckor som härja oss: mord, grymhet, hat, krig och mycket annat av det, som kampen för tillvaron medför. Den materiellt-biologiska kampen på ett lägre stadium framkallade liknande fenomen, men av renare biologisk art. Så mycket veta vi åtminstone, att världen har varit

sämre än den är nu; och mycket tyder på, att utvecklingen är en process, som förädlar och förbättrar det dåligare — eller utrotar det.

Kontentan av Viggo Cavlings utvecklingslära är i korthet följande: Den utvecklings- och förtätningsprocess, som hittills försiggått, har haft det ändamålet att skapa transformatorer, som kunna producera ande, och vi människor äro de mest lyckade resultat av denna process; endast människan kan producera ande. Av den andliga kraft, som blir resultatet av den mänskliga transformationen, försvinner en del strax, det övriga övergår till den gemensamma andliga egendomen: samhörighetsanden. Och denna samhörighetsande är utvecklingens ändamål, livets mening.

Oscar Hedberg.

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad.

Kurserna under år 1927 bli i huvudsak lika med fjolårets; en vårkurs på tre månader 30 mars—30 juni; en sommarkurs på tre veckor 11 juli—1 aug.; en höstkurs på tre veckor 19 sept.—10 oktober.

Inträdesvillkor: att vara vid god hälsa och för vårkursen att ha fyllt 20 år, för sommar- och höstkurserna att ha fyllt 25 år.

Avgifter: Vårkursen: Kursavgift 50 kr.; 70 kr. i inackorderingsavgift erlägges vid varje månads början.

Sommar- och höstkurs: 150 kr. i ett för allt.

Stipendier — ett begränsat antal — för vårkursen upptill 200 kr., för sommar- och höstkurs på upptill 75 kr. kunna sökas vid skolan.

Ansökan insändes till skolans rektor för vårkursen före 15 mars, för sommarkursen före 15 juli, för höstkursen före 1 sept. under adress Fogelstad, Julita.

Honorine Hermelin.
Skolans rektor.

”Tiden” har nu utkommit med sitt första häfte för detta år och börjar därmed sin nittonde årgång.

Häftet inledes med en artikel ”Valsättet” av Alfr. Vanner, vari lämnas en översiktlig framställning av olika vals-system med särskilt beaktande av den anglosachsiska metoden ”den enda men överflyttbara rösten”. I serien artiklar i befolkningsfrågan bidrager G. Westin Silverstolpe med ”Malthus och nutidens nationalekonomi”, däri de ekonomiska synpunkterna tas upp till skärskådande. Victor Svanberg lämnar en lättläst skildring av höstens nobelpristagare i ”Bernard Shaw: en elak idealist”.

I diskussionen om ministerstyrelse deltagar Hjalmar Haralds med ”Politisk och administrativ ministerstyrelse”. Alrik Jacobi skriver om ”Fri eller kontrollerad invandring”, ett aktuellt problem. Paul Olberg lämnar en redogörelse för ”Real-lönen i Sovjet-Ryssland” baserad på tillgänglig statistik.

I avdelningen Händelser och spörsmål redogöres för Flottkommitténs utlåtande, för Kinas uppvaknande, det danska folketingsvalet och för de franska senatsvalen.

Årsberättelsen.

För att spara på utgifterna har förbundsstyrelsen beslutat att ej i år ge ut någon verksamhetsberättelse för förra året, utan sammanföra 1926—1927 i en berättelse.

Under februari månad har, som på annat ställe i detta nummer meddelats, årsrapporterna utsänts och förvänta vi nu, att alla avdelningar ifylla och insända desamma. Detta är absolut nödvändigt, om man skall få någon exakt överblick över förbundets arbete.

Namnen på de avdelningar, som ej fullgöra denna skyldighet, komma att offentliggöras i Morgonbris.

De under förra året för 1925 inkomna rapporterna äro 134, således långt ifrån alla förbundets avdelningar, men dock flera än föregående år rapporter utsändes. Av dessa rapporter framgår, att av förbundets medlemmar äro 6 landstingsledamöter — efter valen i höstas är siffran 7 — stadsfullmäktige 39, kommunalfullmäktige 57, municipalfullmäktige 21, köpingsfullmäktige 2, skolstyrelseledamöter 26, i skolråd sitta 12, i yrkeskolenämnder 7, i pensionsnämnder 35, i fattigvårdsstyrelser 89, i fattigvårdsnämnder 4, ledamöter i barnavårdsnämnder 71, barnavårdsmän 36, barnavårdsinspektörer 3, fattigvårdsdirektörer 2, varjämte våra medlemmar äro representerade i en hel del andra kommunala styrelser och nämnder samt i arbetare- och bildningsorganisationers styrelser.

Som synes en ganska intressant statistik, som kunde bli till ovärderlig nytta vid bedömning av vårt arbete, om den endast inte vore så ofullständig, som den nu blir på grund av att så många avdelningar underlåta att insända rapporter.

Vi förvänta dock nu att varenda rapport återkommer, vederbörligen ifylld.

Förbundsstyrelsen.

För dem som ännu ej förnyat sin prenumeration är det tid att nu göra detta. Den som förut ej varit prenumerant bör snarast göra sig underlättad om vad Tiden är och vill genom att skaffa sig detta första nummer av den nya årgången.

Priset är som förut endast kronor 4:80 för helår, 2:40 för halvår och 60 öre pr nummer.

”Medan mor är borta.”

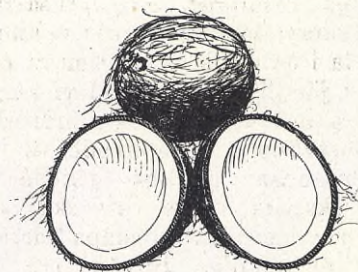
Red. har mottagit följande inlägg i frågan, som ställdes till våra kvinnor under ovanstående rubrik i novembernumret f. å.:

Alingsås soc.-dem. kvinnoklubb har vid möte behandlat en i Morgonbris intagen artikel, signerad av Elsa Grönkvist, benämnd ”Medan mor är borta”. Klubben anser att dylika hemsystrar äro av behovet påkallade, i synnerhet i samhällen där arbetarehustrur äro tvungna till förvärvsarbete och alltså äro borta under dagen. Frågan är svårlöst, då det fordras ekonomiskt underlag för dess realiserande. Det enda sättet enligt vårt förmenande är att respektive kvinnoorganisationer antingen själva skaffa sig det ekonomiska underlaget, d. v. s. upplägga en fond för dylik verksamhet eller begära anslag av resp. kommuner. Det vore ett steg framåt och ett nytt verksamhetsområde för de soc.-dem. kvinnoklubbarna om dylika institutioner kunde komma till stånd. Vi anse därför att denna fråga bör komma upp på distriktens konferenser och där sakligt diskuteras. A. E.

Meddelande från Exp.

Under februari månad har till avdelningarna utsänts blanketter för års- och kvartalsrapporter samt inbjudan till A. B. F:s sommarkurser för kvinnor.

Skulle någon avd. ej erhållit nämnda försändelse torde detsamma omedelbart anmälas till exp.

Det rena snövita fettet från kokosnötens kärna är en viktig beståndsdel i K. F.s margarin.

KOOPERATIVA FÖRBUNDETS
MARGARINFABRIK

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Sölvesborg.

Av Sölvesborgsklubbens å februarimötet föredragna årsberättelse framgår, att vi haft ett väckande föredrag av fru Flood å vårt offentliga valmöte och tillsammans med arbetarekommunen spritt massor av valbroschyrer och arbetat för en socialdemokratisk valseger.

Under årets 11 möten ha vi bl. a. diskuterat klubbarbetet, scoutrörelsen, gymnastikkretsens eller lärarekårens befogenhet att begära folkskolans barn till medverkan i "Svenska flaggens dag", folkskolans täta ombyten om dyra läroböcker, studiecirklens bildande inom klubben.

Klubben har under året anslutit sig till A. B. F.

Många av våra klubbmedlemmar ha dels på egen, dels på klubbens eller distriktets bekostnad bevistat distriktets föreläsningkurs och kamratmöten.

Till de strejkande engelska gruvarbetarna och svenska stenarbetarna samlade 2 klubbmedlemmar in kr. 32:25, därav klubben 10 kr.

270 ex. äro försålda av "Brisen", som även bläst bortåt grannsocknen, där vår kommissionär bott och medverkat till bildandet av Sölve kvinnoklubb.

Mätte ovannämnda jämte våra meningstrider, festliga glädjestunder samt ärlig kritik och självvrannsakan ha fört oss ett tuffjäat närmare vårt gemensamma mål! Med kamrathälsning.

A m a l i a R a s m u s s o n.

Från Kristianstad.

Kristianstads soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 17 jan. Års- och revisionsberättelserna godkändes samt beviljades styrelsen tacksam ansvarsfrihet. Av årsberättelsen framgick bl. a., att klubben hållit 12 ordinarie möten, därav 2 friluftsmöten, och har diskussionerna rört sig om såväl sociala som kommunala problem.

Klubben har tillsammans med soc.-dem. ungdomsklubben anordnat offentligt föredrag i arbetslöshetsfrågan samt ett offentligt föredrag tillsammans med samtliga kvinnoföreningar i Kristianstad med kyrkoherde Isberg från Malmö som talare över ämnet: De nya barnavårdslagarna.

I årets valarbete har klubben med stort intresse deltagit.

På Morgonbris ha klubbens medlemmar varit postprenumeranter, så att lösningsnummersäljningen därigenom blivit mindre.

För år 1927 återvaldes enhälligt den avvägande styrelsen.

Med kamratlig hälsning till klubbarna landet runt. K o r r e s p.

Från Munkfors.

Munkfors soc.-dem. kvinnoklubb höll den 17 jan. årsmöte. Under det gångna året har ett offentligt möte hållits med fr. Rosa Nordin som talarinna över ämnet: Kvinnorna inför valen och ett enskilt möte med fru Hulda Flood som talarinna, som redogjorde för studiecirklarnas arbete. En cirkel bildades och har arbetat sedan i okt. med ett möte i veckan. En stipendiat ur klubben har bevistat

Brunnsviks folkhögskola. I höstens valarbete deltog klubben med ett livligt intresse och lyckades även få in en medlem i kommunalfullmäktige. Klubben har representanter i Folkets hus-föreningen, i kommunstyrelsen samt i A. B. F:s lokalavdelning på platsen. Har även en medlem i distriktsstyrelsen. Klubben har 25 andelar i Folkets hus och 9 aktier i Värmlands Folkblad. Av Morgonbris har sålts 480 ex. Av diskussionsfrågor må särskilt nämnas bildningsfrågan. 7 nya medlemmar ha antecknats under 1926.

Till ordf. och korresp. för innevarande år valdes Elin Byström och till kommissionär Johanna Blomström.

Med hälsning till våra kamrater i andra klubbar. E. B—m.

Från Tillberga.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 7 febr. Av årsberättelsen framgick, att klubben har hållit 17 ordinarie möten och lika många styrelsesammanträden. Under året ha hållits tvänne föredrag, ett av fru Sigrid Gillner över ämnet: Politisk tro och ett av d:r Alma Sundqvist över ämnet: Nativitetsproblemet, vilket omfattade 3 föreläsningar. Tillbergaklubben har under året besökt Västeråsklubben samt deltagit i sommartinget i Eskilstuna. En fråga, som har blivit livligt debatterad, är förlossningshemsfrågan. Klubben har satt sig i spetsen för att få till stånd ett förlossningsrum i det nya ålderdomshemmet. Vi hoppas alla att frågan skall härigenom få en lycklig lösning.

Medlemsantalet var vid årets början 21 och vid dess slut 19.

Av tidningen Morgonbris har under året sålts 405 ex. mot 265 förra året. Bra gjort, Lilli Sundkvist!

Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 564:26.

Företogs val av styrelse för år 1907 och valdes därtill fru Hildur Nyström, ordf., fru Selma Olsson, sekr., fru Hanna Berglund, kassör, Ottilia Johansson, v. ordf., och Amanda Lenmalm, v. sekr. Revisorer blevo fruarna Ada Landberg och Frida Ramström. Referent blev Ottilia Johansson.

Efter mötet bjöds på kaffe ur klubbkassan.

Årsmötet beslöt teckna en andel i tidningen Västmanlands Folkblad.

R e f.

Från Storfors.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 30 jan. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Under året har hållits ett offentligt möte med föredrag av fröken Rosa Nordin över ämnet "Kvinnorna inför valen". Vidare har landstingsman Gust. Wahlström talat över ämnet "Landstingets uppgifter". Klubben har även deltagit i valagitationen. En julfest anordnades i samband med arbetarekommunen och ungdomsklubben, varvid landstingsman O. Lokander från Kristinehamn medverkade. Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen, kommunalfullmäktige och nykterhetsnämnden. Klubben har besökt ett kamratmöte i Degerfors. Medlemsantalet var vid årets slut 52. Av tidningen Morgonbris har sålts 840 ex.

Till styrelse för innevarande år valdes fruarna Sofia Lundell, ordf., Anna Nordgren, sekr., och Karin Karlsson, kassör. Till kommissionär utsågs Agnes Torpfelt.

Till ombud för distriktskonferensen valdes fru Beda Jernberg.

Vid mötet förekom kaffe, musik och deklamation. Det bästa stämning rådde.

Till sist rikta vi en maning till kvinnorna: Stöd vår egen tidning, "Morgonbris", genom att köpa lösningsnummer och anslut eder till dem, som kämpa för edra intressen.

Med hälsning till alla kamrater.

E. W—g.

Från Fagervik.

Fagerviks soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte lördagen den 15 jan. Mötet öppnades av klubbens ordf., fru Anna Åström, som hälsade de inbjudna samt medlemmarna välkomna. Till att leda dagens förhandlingar valdes fru Ida Gustavsson. Sedan en del inre angelägenheter avhandlats föredrogos styrelse och revisionsberättelserna, av vilka framgick, att klubben haft ett framgångsrikt år och att inkomster och utgifter balanserat på kr. 821:58. Under året ha hållits 21 protokollförda möten, ett kamratmöte, ett friluftsmöte och samkväm. Klubben har under året haft föredrag av följande talare: fru Hulda Flood, Stockholm, fru Disa Västberg, Sundsvall, och folkskollärare O. Rödén, Skönsberg. Klubben hade även tredjedag jul anordnat en fest för de gamla på platsen. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen.

Till styrelse för nästa år valdes kamraterna Hulda Östberg, Lilly Bergsten, Elsa Olsson, Anna Maxén, Anna Hedström. Revisorer blevo Ida Gustavsson, Jenny Dahlström och Anna Åström.

Vidare diskuterades flottkommitténs förslag och beslutades instämma med redaktör Västbergs uttalande i Nya Samhället.

Det alltigenom trevliga årsmötet avslöts med "Internationalen".

Från Dalby.

Dalby soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte måndagen den 7 febr. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Ansvarsfrihet beviljades. Under året ha hållits 9 protokollförda möten.

Styrelsen omvaldes: fru Emma Lindskog, ordf., fru Elna Hasselgren, sekr., fru Elna Jönsson, kassör. Revisorer samt tidningskommissionär omvaldes.

Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 117:25.

E m m a L i n d s k o g.

Från Ämål.

En angenäm Brunnsviksafon fingo vi inom Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb vara med om den 30 nov. 1926 när vår ordf., A. Hällander, skildrade sina intryck från vistelsen på Brunnsvik. Nämnade dato voro samtliga organiserade inbjudna till möte i Arbetareföreningens B-sal för att få höra och se något om och av folkhögskolan. A. Hällander kände sig i högsta grad belåten med vistelsen där. Dagarna voro inte många, men hade åtskilligt medhunnits av både nytta och nöje. För oss arbetarekvinnor känns det nog litet underligt, yttrade tal, att komma på skolbänken igen. Vi stå där litet undrande och spörjande vad nytt vi nu skola få höra och tro, att vi äro för gamla att lära, men då vi hos såväl lärare som kamrater helt möta våra egna tankar och idéer glömma vi bort oss själva och gå helt upp i våra uppgifter. Vad nöjen och förströelser beträffa, så mätte eleverna ha mycket roligt

där. Vi mötesdeltagare sutto i andlös spänning och åhörde om förtjusande båt-färder i vackra, stilla sommarkvällar, med anhalt vid en vacker ö, gemensamma promenader genom skogsdungarna till någon bergshöjd, där utsikten var vidsträckt, utflykter till Grängesbergsgruvan med sina sevärheter eller ut i någon skogsbacke att vila och njuta i gröngräset. Många fler angenäma förströelser berättades om, så om någon av oss hade haft anlag för avundsjuka så kunde dylik ha uppväckts.

Efter dessa talarinnans egna erfarenheter fingo vi höra Brunnsviks almanacka, som föredrogs i sin helhet. Den uppstar både allvarliga och skämtsamma intryck från elevernas vistelse vid skolan.

Så kom skioptikonbilderna, som voro både många och vackra. Där fingo vi se skolan förr och nu, både exteriör och interiör av den, platsen i sommar- och vinterskrud. Det hela slog an på oss så, att vi skola försöka var och en att komma i åtnjutande av några dagars vistelse vid Brunnsvik. Ref.

Från Karlsdals bruk.

Årsmöte med Karlsdals kvinnoklubb, vars medlemsnatal under året utgjort 16 medlemmar, hölls onsdagen den 26 jan. Enligt revisionsberättelsen har kassan balanserat på en summa av kr. 493:38 med en behållning till 1927 av kr. 134:17. Under året har hållits 7 protokollförda möten, 2 syföreningsauktioner, en fest för brukets gamla. Dessutom har klubben tillsammans med arbetarekommunen anordnat en större sommarfest samt festligt mottagande av arbetarekommunens förre ordf. Offentligt föredrag har hållits med fru Gillner-Ringensson som föredragshållare. Klubben var vid distriktskonferensen i Örebro representerad samt vid kamratmötet i Degerfors. Vid höstens lands- och kommunalval har klubben kraftigt deltagit genom agitation samt med kontanta medel bidragit till fria resor för långväga röstdeltagare. Frivilliga insamlingar ha under året gjorts till behövande kamrater. Klubben äger för närvarande 10 andelar i Folkets hus.

Den förutvarande styrelsen omvaldes förutom vice ordf., som blev nyvald.

Av Morgonbris har sålts 240 ex. Till kommissionär valdes Elin Karlsson.

Med hälsning till klubbarna landet runt. Ref.

Från Fagersta.

Fagersta soc.-dem. kvinnoklubb hade årsmöte söndagen den 16 jan. Den avgående styrelsen beviljades full och tack-sam ansvarsfrihet. Ny styrelse valdes. Ordf. och korresp. blev Alma Melin, kassör och kommissionär Hilma Wahlin. Klubbens arbete under året kan betecknas som gott. Kvinnorna deltog i valet både personligt och pekuniärt, i det att 50 kr. anslagos ur klubbens kassa. Vi ha tillsammans med de soc.-dem. organisationerna anordnat dels kvartalsmöten, där allvarigare frågor behandlats, dels fester och samkväm. Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsstyrelsen, kommunalfullmäktige, bildningsrådet samt distriktsstyrelsen. Frågan om en förlösningssal står under utredning. Av Morgonbris har sålts 650 ex.

Årsmötet var ovanligt väl besökt, varför vi våga hoppas att kvinnorna kommit till insikt om att sammanslutningen inom klubben är till nytta för arbetare-hustrurna.

Vi sända härmed en hälsning till alla klubbister i hela landet. Låt oss inte för-tröttnas, utan alltjämt arbeta för våra idéer.

Tecknar för klubben.

Alma Melin.

Från Sundbyberg.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb har hållit sitt årsmöte.

Vederbörliga rapporter föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Av årsberättelsen framgick, att 12 ordinarie och 2 extra möten hållits, omväxlande med föredrag och diskussioner. Även ha offentliga fester och möten med föredrag hållits tillsammans med arbetarekommunen och ungdomsklubben.

På klubbens sedvanliga höstfest uppfördes en teaterpjäs av egna medlemmar.

Vid höstens val har klubben nedlagt ett gott arbete.

Klubben har besökt ålderdomshemmet och hemmet för kroniskt sjuka, bjudit på kaffe och uppmuntrat patienterna efter bästa förmåga.

Dels genom anslag, dels genom frivilliga bidrag till olika ändamål har bidragits med 370 kr.

Av Morgonbris har försålts 750 ex.

Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av 850 kr.

Medlemsantalet var vid årsskiftet 35.

Klubben är representerad i stadsfullmäktige med 2, i fattigvårdsnämnden med 1 och i nykterhetsnämnden med 2 ledamöter.

I A. B. F:s studiecirklar deltaga 6 medlemmar.

Fru Elsa Karlsson nyvaldes till ordf., fru Mimmi Håkansson omvaldes till sekr. och ref., fru Edith Andersson nyvaldes till kassör. Till övriga styrelseledamöter valdes fruarna Nelly Karlsson och Tora Setterström. Kommissionär blev fru Lilly Salomonsson.

Till de avgående ledamöterna och särskilt till fru Frida Videgren, som avgick som kassör, uttalade fru Elsa Karlsson klubbens stora tacksamhet, då hon i 3 år skött kassörskapet på ett noggrant och pliktstroget sätt.

På samma gång väddar klubben till arbetarehustrur och fabriksarbeterskor i den nya arbetarestaden Sundbyberg att ansluta eder till vår förening och hjälpa oss att arbeta för de mål och principer vi eftersträva. M. H.

Från Landskrona.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte torsdagen den 27 jan. Styrelse- och revisionsberättelserna lades med godkännande till handlingarna. Vid mötet förekom val av tvenne avgående styrelseledamöter. Som ny ledamot valdes fru Hermina Berlin. För övrigt är styrelsen densamma som förut. Av årsberättelsen framgick, att klubben deltagit i distriktskonferensen i Eslöv med två ombud. Två medlemmar hava bevisat sommarkursen vid folkhögskolan Hvilan.

Diskussionsfrågor hava varit: Kooperationens grundsats, Konfirmationsfrågan, Pensionsfrågan samt Några synpunkter i befolkningsproblemet. Frågorna hava inlett av härtill utsedda medlemmar.

En cirkel arbetar fortfarande inom klubben.

Klubben har varit valledningen behjälplig vid höstens val samt utdelat val-upprop vid fabrikena.

Efter ett föredrag av hr A. Sandberg

Magsyra, halsbränna och kväljningar

tar man bort med ettglas *Frukt-salt-Samarin* som på samma gång renar och uppfriskar blodet, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, befriar magen och tarmarna från otjänliga ämnen, gifter som måste bort.

Frukt-salt-Samarin bör man alltid ha i sitt hem för användning vid behov. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

över Trust, monopol och karteller beslutade klubben att upplägga en fond för frivillig insamling till inköp av ett industribevis i den nu startade galoschfabriken. Vid årsmötet överlämnade ordf. ett industribevis, inköpt av styrelsen och skänkt av denna till klubben. Även överlämnades 5 kr. av en medlem till startkapital åt fonden.

Av Morgonbris har under året sålts 1,250 ex.

Sexuell upplysning

är tidens lösen. Ingen kan och får stå likgiltig inför de sexuella frågorna. I dagarna har på Nils Adamssons förlag utkommit ett arbete, som bär titeln »Sexuell etik och hygien samt överbefolkningsfrågan ur individuell, social och medicinsk synpunkt». Den boken, som till författare har en svensk legitimerad läkare, bör ej saknas i något svenskt hem. Följande kapitelrubriker ge en god översikt av innehållet: **Befolkningsfrågan. Folkökningen de sista århundradena. Sverges försörjningsmöjligheter. På vilken klass faller folkökningen mest? Följderna av överbefolkning. De sexuella frågorna ur individens synpunkt. De manliga och kvinnliga könsorganen. Klimakteriet. Befruktningen. Om sterilitet. Översikt över könssjukdomarna. Preventivmedlen. Fosterfördrivning. Domen över preventivlagen.**

Denna oombärliga bok, som är försedd med goda illustrationer, kostar kr. 1:50 och kan rekvideras från under-teknadsförlag. Återförsäljare 30 proc. rabatt, vid köp av 10 ex. det elfte gratis, pr postförskott och fraktfritt. Våra gamla kommissionärer villkor som förut. Vid rekvisition av varor från min sjukvårdsaffär för minst kr. 5:— erhålles boken på begäran gratis jämte min katalog om 80 sidor och 350 illustrationer.

Nils Adamsson

Jakobsgatan 22, Stockholm I.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar, Slussplan 1, 2 tr., Stockholm. Mottagning torsdagar kl. 9.30—10.30 f. m.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utges av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3.—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordfr. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-DEM. KVINNORÖRELSEN!

Unga kvinnor,

som önska utbilda sig till sjuksköterskor, erhålla kostnadsfritt råd och anvisningar vid skriftlig hänvändelse till Svensk Sjuksköterskeförenings av 1910 Upplysningsbyrå, Kungstengatan 20, Stockholm Va.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordfr. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordfr. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b.
Ordfr. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordfr. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordfr. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i biblioteksalen, Aspudden. Ordfr. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel. 5 28.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A sal. Ordfr. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 3:dje måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Ordfr. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.
Styrelsen.

Tillberga soc.-d. kvinnoklubb håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordfr. Fru Elina Persson, Hantverkareg. 13.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordfr. fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.
Styrelsen.

Stockholm 1927. A.-B. Arbetarnes Tryckeri